

## עמל תורה - פירוורים משולחן גבוה

- אבי הרה"ג אברהם דוד רוזנטל זצ"ל (שהיה רב שכונת שערי חסד בירושלים) נפטר בגיל 95. ממנו ידעתי את כל מנהגי ירושלים של פעם (של הרב סלנט זצ"ל והרב פרנק זצ"ל). הוא היה בדעה צלולה עד יומיים לפני מותו. עיקר דבריו היו על עמלה של תורה, ועל גדלות של תורה. ואפילו בערה"ש כשבאנו לקבל ברכה הוא דיבר על עליה בלימוד תורה. ודיבר תמיד גם על כתיבת חידו"ת. הוא אמר לכל הבנים והנכדים לכתוב חידושי תורה ושיתרגלו בחידושים אפילו בגיל צעיר. ברור שבשנים הראשונות החידושים הם בוסר, אך גם בפירות האילן תחילה יש שלוש שנות ערלה, ואח"כ קדושה. צריך לרשום כל חידוש.
- עמלה של תורה - לבדוק כל דבר במקומו, ולא לסמוך על ליקוטים.
- כשהיינו ילדים היינו הולכים לישון בליל שבת בשבע בערב, ובשתיים בלילה אבינו זצ"ל היה מעיר אותנו, והיינו הולכים לבית הכנסת. לא היה שם חימום והיה מאוד קר, ואמר לנו שנלמד 'קצות' ונתחמם, והתחממנו ב'קצות'!
- הגר"ח מוולוז'ין שאל את רבו הגר"א אם הוא רוצה שיבוא מלאך שילמדהו כל התורה כולה? הגר"א ענה לו שאינו רוצה, דדוקא תורה שלמדתי מתוך הדחק ומתוך עמל תורה אני רוצה. עמל תורה חודר יותר לנשמה, ועל ידי עמל יש קנין תורה. והוסיף רבנו: "זאת חוקת התורה אדם כי ימות באהלי". חז"ל: אין אדם קונה תורה אא"כ ממית עצמו עליה. וזהו מחוקי התורה - קנין תורה רק מתוך עמל ויגיעה.
- מעשה בהרב מטשיבין זצ"ל (בעל שו"ת דובב מישרים) כשעלה לירושלים - בשבת בצהריים בשעה שתיים ילד ירושלמי דופק אצלו בבית, ואמר לו - יש לי קושיה. אמר לו הרב - עכשיו שתיים בצהריים כולם ישנים! אמר לו הילד בפליאה - הרב מטשיבין ישן בשבת ביום?! לא העלתי בדעתי שהרב ישן ביום! וסיפר הרב מטשיבין שמאז לא ישן בשבת ביום. אנחנו לא ידענו מה זה לישון בצהריים.
- התפארת ישראל אמר שסדר המשניות הוא זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קודשים וטהרות. "זמן נקט". לא רק סימן אלא זמן נקט, לקחת את הזמן בידים. צריך לנצל את הזמן. "כל חפציה לא ישוּוּ בה". אם יש מכירה כללית והנחות - כולם רצים, וכאן כתוב "כל חפציה לא ישוּוּ בה".
- החזו"א מתמיד גדול היה. לא יכלו להיכנס אליו הרבה. הרבנית לא נתנה להיכנס אליו. מדוע? היא אמרה לו - התחתנתי איתך שתשב ותלמד ולא שיהיה הבית לברכות ואנשים וכד'. וכשרציתי ללמוד אמר לי לבוא אליו לפנות בוקר. הייתי בא אליו בשבועיים של "בין הזמנים". הייתי ישן אצל שכנו ר' זליג שפירא שהיה עסקן אצלו

לעניין מקוואות (לא נתן לי חדר אלא ישנתי על הרצפה. פרסתי מזרון וישנתי). לפנות בוקר נכנסתי אצלו. הייתי בחור בן שמונה עשרה, ואמרת לי לו חידושים שחידשתי והוא אמר לי את חידושי, וכשהגיע זמן הנץ התפלל ביחידות (לא היה מניין בזמן זה). החזו"א לא הסתמך על השעון אלא יצא החוצה והסתכל על הנץ. אח"כ אכלנו ונסענו לים כדי שבדרך נצל את הזמן ללימוד. היינו בים. הוא הלך איפה שכולם ואני הלכתי לחוד לתאים והוא אמר "למה ללכת לחוד? איפה שכולם מתרחצים גם אני". ואח"כ חזרנו הביתה וניצלנו את הזמן ללמוד.

נסענו באוטובוס רגיל (קו 54 עד ת"א, ואח"כ לביתו - קו 5 כמדומני). פעם אחת האוטובוס היה מלא ולא נתנו לחזו"א לשבת. התחלתי לצעוק: "החזו"א עומד, איך אתם יושבים". ואמר לי החזו"א: "אל תגיד להם כך, אלא תגיד להם שיהודי זקן וחלש עומד". ונתנו לו מקום.

הרבה למדתי ממנו ובעיקר **התמדה**, זאת היתה גדלותו. הוא לא חת מפני כל. כל דבר בירר מיסודו. ישנם אנשים שמקצרים את הדרך ע"י לימוד המשני"ב. אבא שליט"א (זצ"ל) אמר תמיד: עד המשני"ב למדת! צריך ללמוד חוץ מגמ' את הטור, ב"י, שו"ע ונושאי כליו ומשני"ב. לא להתחיל עם המשני"ב. צריך **להתרגל לעמול** בתורה.

מו"ר ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל אמר לנו כשהיינו בחורים ללמוד קצות ונתיבות ולא רע"א בגלל שבקצות ונתיבות אפשר להתפלל. אבל את רע"א אי אפשר להזניח.

- נאמר אצל יעקב: "וישכב במקום ההוא" - רש"י אומר לשון מיעוט. באותו מקום שכב, אבל ארבע עשרה שנים ששהה בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. בטבע יש זמן ומקום, אך ברוחניות אין תפיסת זמן ואין תפיסת מקום ולכן גם כתוב שליעקב יש קפיצת הדרך, וקיפל ה' את כל א"י תחתיו, שקעה לו החמה פתאום. וכן גם בביהמ"ק - מרכז הרוחניות "מקום הארון אינו מן המדה" (ב"ב קט.), "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים" - אין שם תפיסת מקום, וכן "לא הסריח שם בשר הקודש מעולם" - לא היתה שם תפיסת זמן.

- תגובת הקב"ה לבקשת משה רבינו: "ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". הגמ' בסוטה (יג): אומרת: "אמר רבי לוי: ברב בישר ברב בישרוהו. ברב בישר - רב לכם בני לוי (קרח), ברב בישרוהו - דכתיב ויאמר ה' אלי רב לך". מסביר רש"י, שכיון שמשה רבינו בישר את בני מחלוקתו ב"רב לכם בני לוי" הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה ונענש באותה מידה.

וקשה, לכא' משה רבינו צדק באמרו "רב לכם", ומה החטא בזה? ומה העונש מידה כנגד מידה?

הסבר נפלא שמענו מרבינו באחד השיעורים: הנצי"ב (בפרשת קרח) מסביר שמאטים וחמשים האנשים שהיו בעדת קרח היו בעצם צדיקים ששאיתם היתה קרבת אלוקים - דבקות בה'. כהונה זו מעלה, והם רצו להיות כהנים.

משה רבינו היה צריך לומר להם: להיות כהנים אינכם יכולים, אבל תשאפו להיות גדולים ברוחניות, להיות תלמידי חכמים. **ברוחניות אסור להסתפק במעט, תמיד צריך לשאוף ליותר.** ומשה, באומרו "רב לכם בני לוי", חטא. **כי עצם השאיפה שלהם לגדול זהו דבר חיובי, ובאומרו "רב לכם" עצרם משאיפותיהם.** והקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה וע"כ נענש באותה מידה. כשביקש להיכנס לארץ ישראל להתקדם ברוחניות ובקיום כל המצוות בארץ ישראל אמר לו הקב"ה "רב לך".

• בסוגיית שומר אבידה רואים מה נקרא ללמוד. הגמ' בהוריות (יד.) אומרת שרבה היה חריף (עוקר הרים) ורב יוסף בקי (סיני). ואומרת הגמ' שסיני עדיף, ולכן מינו את רב יוסף לראש ישיבה. הגמ' בסנהדרין (מב.) אומרת: "אמר רבי יוחנן במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה. קרי רב יוסף אנפשיה יורב תבואות בכח שור". וקשה. עפ"י הפשט שומר אבידה הוא שומר חינם דאיזה שכר יש לו, ובא רב יוסף ומחדש "בההיא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הוי כשומר שכר וכו'". לכא' אין לך חריפות גדולה ומחודשת מזה (והתוסי' אומרים שרק כשעוסק באבידה נפטר מפרוטה דרב יוסף, ובגלל זה הוא שומר שכר), ומה כאן הבקיאות? אלא שהם למדו בב"ק, ונזכר רב יוסף שיש דין "עוסק במצוה פטור מן המצוה" בגמ' בברכות ובסוכה. זוהי הבקיאות של רב יוסף. לא סתם בקיאות אלא בקיאות גאונית. שכשאתה עוסק בב"ק אתה נזכר במסכתות ברכות וסוכה. בב"ק הפסק הוא עפ"י ברכות וסוכה.